

Pravda a problém nepředmětnosti [body pro profesorské řízení] - 3

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1992](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1992](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 12. 3. 1992
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 12. 3. 1992

Pravda a problém nepředmětnosti [body pro profesorské řízení] – 3

- 01 Na rozdíl od autorů, o nichž vím (a považuji samozřejmě za nutné se důkladně seznámit s celou literaturou, která se tímto problémem zabývá, a to je za daných podmínek možné jen v rámci delšího studijního pobytu někde, kde je literatura v co největším rozsahu k dispozici), chápu problém, a tedy i další úkoly zásadně jinak. Perspektivy nepředmětného myšlení nevidím v odvratu od pojmů a pojmovosti, a tedy také od racionality, nýbrž v pokusu o ustavení nového způsobu myšlení, v němž by pojmová přesnost mohla být nejen zachována, ale dokonce náročně zvýšena, ale v němž by pojmy na rozdíl od dosavadní evropské tradice nebyly tak výhradně a bezpodmínečně spjaty s intencionálními předměty. Podstatu řeckého omylu vidím nikoliv v pojmech a pojmovosti, nýbrž v docela určité redukcionistické formě ustavování intencionálních předmětů.
- 02 Něco takového není ovšem nikterak snadné a je záležitostí spíš epochy než nějakého jednorázového výzkumu. A protože je třeba počítat s hlasy odmítajícími tuto hypotézu předem jako vnitřně rozpornou a konfuzní, dostává se mimořádného významu také pozorné filosofické reflexi jazyka a jazykových zvyklostí. Na tomto terénu se totiž nejlépe prokazuje, že s nepředmětnými konotacemi v každodenním životě běžně počítáme a že umíme tzv. „nepřímých sdělení“ (termín Kierkegaardův) nejen v praxi užívat, ale že sama předmětnost myšlení je jenom zvláštním, spíše výjimečným případem, umožněným a založeným na mnohem základnějším a také mnohem frekventovanějším konotacích jiného typu, řekněme tedy nepředmětných.
- 03 Předběžně mohu vyslovit tezi, že pravda (jako „to pravé“, nikoliv tedy pravý čin nebo pravá myšlenka apod.) vůbec nemůže být myšlenkově uchopena předmětným způsobem, tj. že nemůže být modelována jako intencionální předmět. Chceme-li ve svém promlouvání a vypovídání dát slovo pravdě, musíme předmětně vypovídat o něčem jiném, ale tak, že se naučíme pracovat s nepředmětnými konotacemi alespoň s takovou přesností, jaká je možná ve vztahu myšlení k předmětům či předmětným skutečnostem. Předmětné vypovídání ani předmětné myšlení vztažené přímo k pravdě není možné. Z toho vyvozují ten závažný důsledek, že nějaká filosofická aléthologie není možná, přinejmenším dokud LOGOS bude pro nás nadále znamenat to, <co> pro staré Řeky a pro celou dosavadní evropskou myšlenkovou tradici. To však nemůže a nesmí být interpretováno jako nepoznatelnost pravdy ani jako její nevyslovitelnost. (Nejde tedy o nějakou „negativní filosofii“ jako jakousi obdobu „negativní theologie“.)

(Praha, 920312–4.)